

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

27 november 2015

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van het Strafwetboek
wat de strafbaarstelling van de aanranding
van de eerbaarheid betreft**

AMENDEMENTEN

Zie:

Doc 54 **0699/ (2014/2015):**

001: Wetsvoorstel van de heer Dewael c.s.

002: Amendement.

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

27 novembre 2015

PROPOSITION DE LOI

**modifiant le Code pénal
en ce qui concerne l'incrimination
de l'attentat à la pudeur**

AMENDEMENTS

Voir:

Doc 54 **0699/ (2014/2015):**

001: Proposition de loi de M. Dewael et consorts.

002: Amendement.

Nr. 2 VAN MEVROUW VAN CAUTER c.s.
(ter vervanging van amendement nr. 1)

Art. 2

Dit artikel vervangen als volgt:

“Art. 2. In artikel 373 van het Strafwetboek, vervangen bij de wet van 15 mei 1912 en gewijzigd bij de wetten van 10 juli 1996 en 28 november 2000, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° het eerste lid wordt vervangen als volgt: “Met gevangenisstraf van zes maanden tot vijf jaar wordt gestraft de aanranding van de eerbaarheid gepleegd op personen of met behulp van personen van het mannelijke of vrouwelijke geslacht, met geweld, dwang, bedreiging, verrassing of list, of die mogelijk werd gemaakt door een onvolwaardigheid of een lichamenlijk of geestelijk gebrek van het slachtoffer. “;

2° in het tweede lid worden de woorden “of met behulp van de persoon” ingevoegd tussen de woorden “op de persoon” en de woorden “van een minderjarige”.

VERANTWOORDING

Met dit amendement worden verschillende doelstellingen nagestreefd.

Het amendement neemt de begrippen “dwang, verrassing of list” op in artikel 373, eerste lid, van het Strafwetboek, met het oog op meer coherentie tussen de misdrijven aanranding van de eerbaarheid en verkrachting (dat ook het begrip verrassing omvat). Bovendien was hiervan sprake in het oorspronkelijke wetsvoorstel DOC 54 699/001, maar viel dit weg in amendement nr.1 (DOC 54 699/002) Deze vergetelheid wordt rechtgezet.

Artikel 375 inzake verkrachting stelt het volgende: “Toestemming is er met name niet wanneer de daad is opgedrongen door middel van geweld, dwang of list (...)”. Dat “vermoeden” van afwezigheid van toestemming is onweerlegbaar. Volgens I. Wattier is de opsomming niet volledig en kunnen bedreiging, verrassing en machtsmisbruik eveneens in aanmerking worden genomen. Zij verduidelijkt ook dat het begrip “list” een “complot” veronderstelt waarbij het slachtoffer mogelijk drugs of alcohol wordt toegediend of waarbij de

N° 2 DE MME VAN CAUTER ET CONSORTS
(en remplacement de l’amendement n°1)

Art. 2

Remplacer cet article par ce qui suit:

“Art. 2. À l’article 373 du Code pénal, remplacé par la loi du 15 mai 1912 et modifié par les lois des 10 juillet 1996 et 28 novembre 2000, les modifications suivantes sont apportées:

1° l’alinéa 1er est remplacé comme suit: “Sera puni d’un emprisonnement de six mois à cinq ans, l’attentat à la pudeur commis sur des personnes ou à l’aide de personnes de l’un ou de l’autre sexe, avec violence, contrainte, menace, surprise ou ruse, ou qui a été rendu possible en raison d’une infirmité ou d’une déficience physique ou mentale de la victime.”;

2° dans l’alinéa 2 les mots “ou à l’aide de la personne” sont insérés entre les mots “sur la personne” et les mots “d’un mineur”.

JUSTIFICATION

Le présent amendement poursuit plusieurs objectifs.

L’amendement inclut les notions de “contrainte, surprise ou ruse” dans l’article 373, alinéa 1er, du Code pénal, pour assurer davantage de cohérence entre les infractions d’attentat à la pudeur et de viol (où est également incluse la notion de surprise). En outre, cette expansion était prévue dans la proposition de loi initiale 54 699 mais elle a disparu dans l’amendement n° 1. Cette omission est corrigée.

L’article 375 sur le viol précise qu’ “il n’y a pas de consentement notamment lorsque l’acte a été imposé par violence, contrainte ou ruse (...)”. Cette “présomption” d’absence de consentement est irréfragable. Selon I. Wattier, l’énumération n’étant pas exhaustive, les menaces, la surprise et l’abus d’autorité peuvent aussi être pris en compte. Elle explique aussi que “La notion de “ruse” implique une “machination” qui peut consister à faire absorber une drogue ou de l’alcool à la victime mais également dans une mise en scène faisant

beklaagde laat uitschijnen te beschikken over professionele bekwaamheden terwijl dat in werkelijkheid niet het geval is (gynaecoloog bijvoorbeeld). Hoewel het begrip “verrassing” in de oorspronkelijke versie van het ontwerp van wet tot goedkeuring van de wet van 1989 uiteindelijk verviel door het vage karakter van dat criterium dat aanleiding zou kunnen geven tot een bijzonder ruime rechtspraak wat de afwezigheid van toestemming betreft en het daaruit voortvloeiende risico dat de vermeende dader geen tegenbewijs zou kunnen leveren, wordt het in feite wel in aanmerking genomen binnen de rechtspraak en de rechtsleer voor zover het de geldigheid van de toestemming in het gedrang brengt. (I. Wattier, “L’attentat à la pudeur et le viol”, in Les infractions contre l’ordre des familles, la moralité publique et les mineurs, Brussel, Larcier, 2011, blz. 61).

Het lijkt ook gepast om de bepalingen inzake de onvolwaardigheid of een lichamelijk of geestelijk gebrek van het slachtoffer in de tekst van artikel 373 te zetten, net zoals bepaald in artikel 375, tweede lid, van het Strafwetboek.

Ten slotte brengt het amendement de tekst van artikel 373, eerste lid, in overeenstemming met de tekst van artikel 372, eerste lid, van het Strafwetboek (dat betrekking heeft op de aanranding van de eerbaarheid, zonder geweld of bedreiging gepleegd) inzake de termen “met behulp van de persoon”.

Hoewel de formulering van artikel 373 van het Strafwetboek, in tegenstelling tot die van artikel 372 van hetzelfde Wetboek, geen melding maakt van de uitdrukking “op de persoon of met behulp van de persoon”, werd volgens de rechtsleer immers steeds erkend dat voornoemde twee gevallen van betrokkenheid van het slachtoffer wel degelijk van toepassing zijn in het kader van de aanranding van de eerbaarheid met geweld of bedreiging (zie onder andere I. Wattier, La poursuite et le traitement des auteurs d’infractions à caractère sexuel, Les dossiers de la RDPC, La Charte, 2009, blz. 51).

Carina VAN CAUTER (Open Vld)
 Sophie DE WIT (N-VA)
 Goedele UYTTERSROT (N-VA)
 Raf TERWINGEN (CD&V)
 Sarah SMEYERS (N-VA)
 Kristien VAN VAERENBERGH (N-VA)
 Richard MILLER (MR)
 Philippe GOFFIN (MR)

croire à des qualités professionnelles que le prévenu ne possède pas (exemple du gynécologue) . Si la notion de “surprise” reprise dans la version initiale du projet de loi menant à l’adoption de la loi de 1989 a finalement été supprimé en raison du caractère vague de ce critère susceptible de donner lieu à une jurisprudence particulièrement extensive en ce qui concerne l’absence de consentement et qu’il pourrait dès lors devenir impossible pour l’auteur présumé d’apporter la preuve contraire, elle est, en fait, prise en considération par la jurisprudence et la doctrine dans la mesure où elle affecte la validité du consentement.” (I. Wattier, “L’attentat à la pudeur et le viol”, dans Les infractions contre l’ordre des familles, la moralité publique et les mineurs, Bruxelles, Larcier, 2011, p.61).

Il paraît également approprié d’inscrire dans le texte de l’article 373 les dispositions concernant l’infirmité ou une déficience physique ou mentale de la victime, à l’instar de l’article 375, alinéa 2, du Code pénal.

Enfin, l’amendement rend le texte de l’article 373, alinéa 1er, conforme au texte de l’article 372, alinéa 1er, du Code pénal (qui vise l’attentat à la pudeur commis sans violences ni menaces) relativement aux termes “à l’aide de la personne”.

Selon la doctrine, “bien que le libellé de l’article 373 du Code pénal, contrairement à celui de l’article 372 du même code, ne contienne pas l’expression “sur la personne ou à l’aide de la personne”, il a en effet toujours été admis que ces deux hypothèses d’implication de la victime sont applicables aux attentats à la pudeur commis avec violences ou menaces” (voir entre autres I. Wattier, La poursuite et le traitement des auteurs d’infractions à caractère sexuel, Les dossiers de la RDPC, La Charte, 2009, p. 51).

Nr. 3 VAN MEVROUW VAN CAUTER c.s.

Art. 3 (nieuw)

Een artikel 3 invoegen, luidend als volgt:

“Art. 3. In hetzelfde wetboek, Boek 2, Titel VII, Hoofdstuk V wordt een artikel 371/1 ingevoegd, luidend als volgt:

“Art. 371/1. Met een gevangenisstraf van zes maanden tot vijf jaar wordt gestraft:

1° een persoon observeren of doen observeren of van hem een beeld- of geluidsopname maken of doen maken,

– rechtstreeks of door middel van een technisch of ander hulpmiddel,

– zonder de toestemming van die persoon of buiten zijn medeweten,

– terwijl hij ontbloot is of een expliciete seksuele daad stelt, en

– terwijl hij zich op een openbare of private plaats in omstandigheden bevindt, waar hij in redelijkheid kan verwachten dat zijn privacy niet zal worden geschonden;

2° de beeld- of geluidsopname van een ontblote persoon of een persoon die een expliciete seksuele daad stelt zonder diens toestemming of buiten zijn medeweten tonen, toegankelijk maken of verspreiden, ook al heeft die persoon ingestemd met het maken ervan. “;

Worden deze feiten gepleegd op de persoon of met behulp van de persoon van een minderjarige boven de volle leeftijd van zestien jaar, dan wordt de schuldige gestraft met opsluiting van vijf jaar tot tien jaar.

Is de minderjarige geen volle zestien jaar oud, dan is de straf opsluiting van tien jaar tot vijftien jaar.

N° 1 DE MME VAN CAUTER ET CONSORTS

Art. 3 (nouveau)

Insérer un article 3, rédigé comme suit:

“Art. 3. Dans le même Code, Livre 2, Titre VII, Chapitre V, il est inséré un article 371/1, rédigé comme suit:

“Art. 371/1. Sera puni d’un emprisonnement de six mois à cinq ans:

1° observer ou faire observer une personne ou en réaliser ou faire réaliser un enregistrement visuel ou audio,

– directement ou par un moyen technique ou autre,

– sans l’autorisation de cette personne ou à son insu,

– alors que celle-ci est dénudée ou se livre à une activité sexuelle explicite, et

– alors qu’elle se trouve, en un lieu public ou privé, dans des circonstances où elle peut raisonnablement considérer qu’il ne sera pas porté atteinte à sa vie privée;

2° montrer, rendre accessible ou diffuser l’enregistrement visuel ou audio d’une personne dénudée ou qui se livre à une activité sexuelle explicite, sans son accord ou à son insu, même si cette personne a consenti à sa réalisation. ”.

Si ces faits ont été commis sur la personne ou à l’aide de la personne d’un mineur de plus de seize ans accomplis, le coupable subira la réclusion de cinq ans à dix ans.

La peine sera de la réclusion de dix à quinze ans, si le mineur était âgé de moins de seize ans accomplis.

Het voyeurisme bestaat, zodra er begin van uitvoering is.”.”

VERANTWOORDING

Het amendement beoogt in de eerste plaats de rechtstreekse bespieding of de bespieding door middel van een technisch of ander hulpmiddel, van een onblote persoon (vooral dan een naakte persoon) of een persoon die een expliciete seksuele daad stelt terwijl hij zich op een openbare of private plaats in omstandigheden bevindt, waar hij in redelijkheid kan verwachten dat zijn privacy niet zal worden geschonden.

Het maken van films of foto's van een persoon, eveneens zonder diens toestemming of buiten zijn medeweten, in dezelfde omstandigheden, valt ook hieronder. Onder “beeldopname” wordt immers een foto-, film- of video-opname of andere opname verstaan, gemaakt door om het even welk middel. Ook het maken van geluidsopnames valt hieronder.

In beide gevallen moest het slachtoffer zich op een plaats bevinden waar het in redelijkheid kon verwachten dat zijn intimiteit en/of zijn seksuele integriteit was beschermd en hij zich kon ontbloten.

Onder de uitdrukking “ontblote persoon” moet worden verstaan de persoon die een deel van zijn lichaam laat zien dat, op grond van de huidige maatschappelijke normen en het collectieve bewustzijn van de eerbaarheid, bedekt zou zijn gebleven indien de persoon had geweten dat hij werd bespied of gefilmd zonder diens toestemming.

Die bespieding of opname kan rechtstreeks of door middel van een technisch of ander hulpmiddel gebeuren.

De vier opgesomde voorwaarden zijn cumulatief, zoals blijkt uit het voegwoord “en”.

Wordt ook strafbaar gesteld het tonen, toegankelijk maken of verspreiden van een opname van die persoon zonder diens toestemming, ook al heeft de gefilmde of gefotografeerde persoon of de persoon van wie audio-opnames zijn gemaakt ingestemd met het maken van de opname. Deze strafbaarstelling beoogt inzonderheid het zogenaamde optreden van de “pornowreker” die zich wreekt na een liefdesbreuk door voor privédoeleinden bedoelde opnames te verspreiden op internet of op de sociale netwerken.

Het artikel 374 bepaalt dat de aanranding van de eerbaarheid bestaat zodra er een begin van uitvoering is. Men kan

Le voyeurisme existe dès qu’il y a commencement d’exécution .”.”

JUSTIFICATION

L’amendement vise tout d’abord l’espionnage direct ou en recourant à un moyen technique ou autre d’une personne dénudée (a fortiori nue), ou se livrant à un acte sexuel explicite alors qu’elle se trouve, en un lieu public ou privé, dans des circonstances où elle peut raisonnablement considérer qu’il ne sera pas porté atteinte à sa vie privée.

Est également couverte la réalisation de films ou de photos d’une personne, également sans son consentement ou à son insu, dans les mêmes circonstances. L’ “enregistrement visuel” s’entend en effet d’un enregistrement photographique, filmé, vidéo ou autre, réalisé par tout moyen. Est aussi couverte l’enregistrement audio.

Dans les deux cas, la victime devait se trouver dans un lieu où elle pouvait raisonnablement estimer que son intimité et/ou son intégrité sexuelle était protégée et qu’elle pouvait se dénuder.

Par l’expression “personne dénudée”, il faut entendre la personne qui exhibe une partie de son corps qui, sur base des normes sociales actuelles et de la conscience collective de la pudeur, aurait été gardée couverte si la personne avait su qu’elle était épiée ou filmée sans son autorisation.

Cet espionnage ou enregistrement peut être effectué directement ou par un moyen technique ou autre.

Les quatre conditions énumérées sont cumulatives, comme l’indique la conjonction “et”.

Est également incriminé le fait de montrer, de rendre accessible ou de diffuser un enregistrement de cette personne sans son accord, même si la personne filmée ou photographiée ou de qui on a fait des enregistrements audio a consenti à la réalisation de l’enregistrement. Cette incrimination vise notamment les agissements dits du “porno-vengeur”, qui se venge après une rupture sentimentale en diffusant des enregistrements destinés des fins privées, sur Internet ou sur les réseaux sociaux.

L’article 374 prévoit que l’attentat à la pudeur existe dès qu’il y a commencement d’exécution. On peut dire que pour

dus zeggen dat voor dit delict de wetgever de poging gelijkstelt met het voltrokken misdrijf. Dezelfde lijn wordt gevolgd voor het nieuwe artikel 371/1.

Voor de strafmaten wordt gekeken naar artikel 373 Sw. Het volstaat echter niet enkel in het nieuwe artikel te zetten “met dezelfde straffen wordt gestraft...” aangezien er in andere artikelen van het Strafwetboek naar de precieze paragrafen van het nieuwe artikel moet kunnen verwezen worden.

Carina VAN CAUTER (Open Vld)
Sophie DE WIT (N-VA)
Goedele UYTTERSROT (N-VA)
Raf TERWINGEN (CD&V)
Sarah SMEYERS (N-VA)
Kristien VAN VAERENBERGH (N-VA)
Richard MILLER (MR)
Philippe GOFFIN (MR)

ce délit, le législateur assimile la tentative à l’infraction accomplie. On va dans le même sens pour le nouveau article 371/1.

En ce qui concerne les taux de la peine, nous nous référons à ce que prévoit l’article 373 du Code pénal. Il ne suffit pourtant pas de mettre dans le nouveau article “Sera puni des mêmes peines...” parce que il faut référer aux alinéas précis du nouveau article dans des autres articles du Code pénal.

Nr. 4 VAN MEVROUW VAN CAUTER c.s.

Art. 4 (*nieuw*)**Een artikel 4 invoegen, luidend als volgt:**

“Art. 4. In artikel 34quater, 3°, van hetzelfde wetboek worden de woorden “De veroordelingen op grond van de artikelen 372, 373, tweede en derde lid, “vervangen door de woorden “De veroordelingen op grond van de artikelen 371/1, tweede en derde lid, 372, 373, tweede en derde lid”.

VERANTWOORDING

De verwijzingen in artikel 34quater Sw. worden aangevuld met de verwijzingen naar de precieze onderdelen van artikel 371/1.

Carina VAN CAUTER (Open Vld)
 Sophie DE WIT (N-VA)
 Goedele UYTTERSROT (N-VA)
 Raf TERWINGEN (CD&V)
 Sarah SMEYERS (N-VA)
 Kristien VAN VAERENBERGH (N-VA)
 Richard MILLER (MR)
 Philippe GOFFIN (MR)

N° 4 DE MME VAN CAUTER ET CONSORTS

Art. 4 (*nouveau*)**Insérer un article 4, rédigé comme suit:**

“Art. 4. Dans l’article 34quater, 3°, du même Code, les mots “les condamnations sur la base des articles 372, 373, alinéas 2 et 3,” sont remplacés par les mots “les condamnations sur la base des articles 371/1, alinéas 2 et 3, 372, 373, alinéas 2 et 3”.

JUSTIFICATION

Les renvois dans l’article 34quater du Code pénal sont complétés avec les renvois aux alinéas précis de l’article 371/1.

Nr. 5 VAN MEVROUW VAN CAUTER c.s.

Art. 5 (*nieuw*)**Een artikel 5 invoegen, luidend als volgt:**

“Art. 5. In artikel 375, tweede lid, van hetzelfde wetboek, vervangen bij de wet van 4 juli 1989, worden de woorden “, bedreiging, verrassing” ingevoegd tussen het woord “dwang” en de woorden “of list”.”.

VERANTWOORDING

Met het oog op coherentie met de tekst van artikel 373 inzake aanranding van de eerbaarheid, worden in artikel 375 de bewoordingen “bedreiging” en “verrassing” ingevoegd.

Carina VAN CAUTER (Open Vld)
 Sophie DE WIT (N-VA)
 Goedele UYTTERSROT (N-VA)
 Raf TERWINGEN (CD&V)
 Sarah SMEYERS (N-VA)
 Kristien VAN VAERENBERGH (N-VA)
 Richard MILLER (MR)
 Philippe GOFFIN (MR)

N° 5 DE MME VAN CAUTER ET CONSORTS

Art. 5 (*nouveau*)**Insérer un article 5, rédigé comme suit:**

“Art. 5. Dans l'article 375, alinéa 2, du même Code, remplacé par la loi du 4 juillet 1989, les mots “, menace, surprise” sont insérés entre le mot “contrainte” et les mots “ou ruse”.”.

JUSTIFICATION

En vue de la cohérence avec le texte de l'article 373 concernant l'attentat à la pudeur, les termes “menace” et “surprise” sont insérés dans l'article 375.

Nr. 6 VAN MEVROUW VAN CAUTER c.s.

Art. 6 (nieuw)

Een artikel 6 invoegen, luidend als volgt:

“Art. 6. In artikel 377 van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wetten van 18 juni 1985, 28 november 2000 en 26 november 2011, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1/ in het eerste lid, 4e streepje, worden de woorden “in de artikelen 373, 375 en 376” vervangen door de woorden “in de artikelen 371/1, 373, 375 en 376”

2/ in het tweede lid worden de woorden “artikel 372, eerste lid , en van artikel 373, tweede lid” vervangen door de woorden “artikel 371/1, tweede lid, artikel 372, eerste lid, en van artikel 373, tweede lid”;

3/ In hetzelfde lid worden de woorden “In het geval van artikel 373, eerste lid” vervangen door de woorden “In de gevallen van artikel 371/1, eerste lid en van artikel 373, eerste lid”.

4/ in het vierde lid worden de woorden “artikel 373, derde lid” vervangen door de woorden “artikel 371/1, derde lid, artikel 373, derde lid”.

5/ in het vijfde lid worden in de Franse versie de woorden “le paragraphe 1 de l’article 375” vervangen door de woorden “l’alinéa 1er de l’article 375”.

N° 6 DE MME VAN CAUTER ET CONSORTS

Art. 6 (nouveau)

Insérer un article 6, rédigé comme suit:

“Art. 6. Dans l’article 377 du même Code, modifié par les lois du 18 juin 1985, du 28 novembre 2000 et la loi du 26 novembre 2011, les modifications suivantes sont apportées:

1/ dans l’alinéa 1er, 4ième tiret, les mots “des articles 373, 375 et 376” sont remplacés par les mots “des articles 371/1, 373, 375 et 376”

2/ dans l’alinéa 2, les mots “le § 1 de l’article 372 et par le § 2 de l’article 373” sont remplacés par les mots “l’alinéa 2 de l’article 371/1, l’alinéa 1er de l’article 372, et par l’alinéa 2 de l’article 373”;

3/ Dans le même alinéa les mots “Dans le cas prévu par le paragraphe 1 de l’article 373” sont remplacés par les mots “Dans les cas prévus par l’alinéa 1er de l’article 371/1 et par l’alinéa 1er de l’article 373”.

4/ dans l’alinéa 4, les mots “l’alinéa 3 de l’article 373” sont remplacés par les mots “l’alinéa 3 de l’article 371/1, par l’alinéa 3 de l’article 373”.

5/ dans l’alinéa 5, dans la version francophone, les mots “le paragraphe 1 de l’article 375” sont remplacés par les mots “l’alinéa 1er de l’article 375”.

VERANTWOORDING

De verwijzingen in artikel 377 naar artikel 371/1 van het Strafwetboek worden opgenomen, gelet op de invoeging van het nieuwe artikel.

Bovendien wordt de Franse versie van de tekst verbeterd daar waar deze verwijst naar paragrafen in plaats van naar leden.

Carina VAN CAUTER (Open Vld)
Sophie DE WIT (N-VA)
Goedele UYTTERSROT (N-VA)
Raf TERWINGEN (CD&V)
Sarah SMEYERS (N-VA)
Kristien VAN VAERENBERGH (N-VA)
Richard MILLER (MR)
Philippe GOFFIN (MR)

JUSTIFICATION

Les renvois à l'article 371/1 du Code pénal dans l'article 377 sont insérés vu l'insertion du nouveau article.

En outre, la version française est corrigée là où elle renvoie à des paragraphes plutôt qu'à des alinéas.